

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO

4/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys komission esityksistä koskien alueellisia valtiontukia ja rakennerahastojen käyttöä investointien osarahoituksena — Suomen kanta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 4 päivänä helmikuuta 2005 lähettänyt jatkokirjelmän 1. KTM 27.1.2005 selvitys komission esityksistä koskien alueellisia valtiontukia ja rakennerahastojen käyttöä investointien osarahoituksena — Suomen kanta (E 58/2004 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkari-
- nen, neuvotteleva virkamies Auli Korhonen ja

ylitarkastaja Kari Virtanen, kauppa- ja teollisuusministeriö

- neuvotteleva virkamies Jussi Ylilahti, sisäasiainministeriö
- johtaja Keijo Sahrman, Suomen Kuntaliitto
- kehityspäällikkö Aarne Kultalahti, Oulun kaupunki
- maakuntajohtajien puheenjohtaja Altti Seikkula.

Viitetiedot

Valiokunta on 19.10.2004 antanut asiasta lausunnon TaVL 25/2004 vp. Valiokunta on lisäksi saanut asiasta jatkokirjelmän 2. KTM 24.2.2005.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio on julkaissut joulukuussa 2004 toisen keskusteluasiakirjan alueellisia valtiontukia koskevien sääntöjen uudistamiseksi. Valtioneuvosto on tämän vuoksi täsmentänyt ensimmäisen toukokuussa 2004 julkaistun keskusteluasiakirjan perusteella muodostamaansa kantaa.

Valtioneuvoston 27.1.2005 päivätty jatkokirjelmä sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen komission keskusteluasiakirjasta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto esittää seuraavat täsmennykset ja lisäykset aiemmin esittämiinsä kantoihin.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa jo päätettyjen linjausten mukaisesti aluetuki kohdistetaan vähiten kehittyneille alueille. Harvan asutuksen määritelmä (12,5 as/km²) kattaa oleellisilta osin nämä alueet Suomessa. Komission esittämä aluetuen kohdentamiskriteeri edellyttää kuitenkin tiettyä joustoa. Joustolla turvattaisiin se, että kaikkein heikoimmin kehittyneet alueet ml. van-

han tavoite 6 -alueen seutukunnat, jotka eivät sisälly NUTS II -alueisiin, sekä saaristoalueet ja Ahvenanmaa (pl. Maarianhamina) voidaan tulevaisuudessakin sisällyttää aluetuen piiriin. Suomi esittää, että nämä, bruttokansantuotteeltaan heikommät, harvaanasutut alueet, sisällytetään tukialueeseen laajentamalla komission esitystä. Tarvittavan jouston suuruus olisi noin 5 prosenttia maan väestöstä.

Mikäli edellä oleva vaihtoehto ei toteudu, Suomi esittää, että puheena olevat ongelmalliset alueet sisällytettäisiin tukialueeseen "vaihtamalla" ne kehitystasoltaan maan parhaimpiin, nykyisen tukikartan ulkopuolella oleviin alueisiin. Tässä vaihtoehdossa tuen piirissä oleva väestömäärä ei välttämättä lisääntyisi komission esittämästä. Mahdollisen jouston käytöstä päätetään erikseen.

Suomi kannattaa harvan asutuksen kriteerin määrittelyn soveltamista ensisijaisesti NUTS II -tasolla. Tällöin joustotarve olisi pienempi.

Suomi kannattaa komission esitystä toimintatuiksi. Suomi tukee komission pyrkimystä jatkaa kuljetustukea nykymuodossaan. Samoin Suomi kannattaa erityisen harvaan asuttuja (< 8 as/km²) alueita koskevaa kuljetustukea laajempaa toimintatukien myöntämismahdollisuutta. Erityisen harvaan asuttujen alueiden aluerajauksen lähtökohtana tulee olla tavoite 6 -alue.

Kyseisillä erityisen harvaan asutuilla alueilla tulisi olla mahdollista myöntää myös investointitukea korotetulla tukitasolla (esim. 10 %-yksikön bonus) suhteessa harvaanasutun c-alueen yleiseen tukitasoon.

Koska mahdollisuus käyttää aluetukia vähenee tulevilla ohjelmakaudella, Suomi katsoo, että kaikkia horisontaalisia valtiontukisääntöjä tulee ajantasaistaa palvelemaan myös uusia aluepolitiikan haasteita. Tällä tarkoitetaan muun muassa LASA:n käyttöönottoa, pk-asetuksen intensiteettien korotusta sekä mahdollisia muita uusia valtiontukisääntöjä (mm. innovaatioiden rahoitus).

Suomi katsoo samalla, että suuryrityksille kohdistettava investointituki tulisi rajata esimerkiksi 30 prosenttiin aluetuen kokonaismäärästä jäsenvaltiotasolla. Esitys on linjassa Tukholman ja Barcelonan neuvoston tavoitteiden kanssa eniten kilpailua vääristävien tukien määrän vähentämiseksi.

Suomi kannattaa myös sitä, että "monialaiset puitteet suurista investointihankkeista" sisällytetään tulevaan aluetuen suuntaviivasääntöön. Sääntöä voitaisiin jopa tiukentaa siten, että investointituella asetettaisiin hankekohtainen euromääräinen maksimimäärä.

Suomi kannattaa kuljetustuen käyttömahdollisuutta harvaanasutuilla alueilla myös tulevilla ohjelmakaudella.

Suomi tukee lisäksi aluetuen ryhmäpoikkeussäännön käyttöönottamista. Komission esitys on perusteltua hallinnollisten menettelyjen keventämiseksi tilanteissa, joissa kilpailun vääristymän uhka on vähäinen. Esimerkiksi kuljetustoiminnan kuljetustuki vähän kilpailua vääristävänä tukimuotona tulisi sisällyttää ryhmäpoikkeuksen soveltamisalaan. Samoin bruttointensiteetin käyttö nykyisen netto-käsitteen sijaan on perusteltua.

Suomi katsoo, että myös jatkossa "horisontaalisiin" tukiin tulee sisältyä mahdollisuus bonukseen, mikäli hanke toteutetaan aluetukeen oikeutetulla alueella.

Suomi yhtyy komission huoleen epäterveen yritysten sijoittumiskilpailun lisääntymisestä. Siihen on löydettävä toimivat välineet. Investoinnin pysyvyysvaatimuksen pidentäminen seitsemään vuoteen ei ole tähän tarkoitukseen paras keino. Suomi katsoo, että viiden vuoden pysyvyysäännön säilyttäminen olisi perusteltua.

Suomi esittää, että nykyisille 87.3.a-alueen mukaisille tuleville c-alueille olisi nyky säännön mukainen toimintatuki voimassa viiden vuoden siirtymäkauden ajan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta on aiemmassa lausunnossaan (TaVL 25/2004 vp) tukenut valtioneuvoston kesäkuussa 2004 hyväksymää toimintalinjaa ja katsoo, että siihen nyttemmin tehdyt täsmennykset ja lisäykset ovat Suomen kannalta hyvin perusteltuja.

Valiokunta katsoo, että suuraluetason (NUTS II -taso) valitseminen harvan asutuksen määritelmän lähtökohdaksi tietyin kansallisin joustomahdollisuuksin tukee yhteisön linjausta, jonka mukaisesti aluetuki tulee kohdistaa vähiten kehittyneille alueille. Samaa lähtökohtaa tukee myös komission esitys erityisen harvaan asuttujen alueiden toimintatuesta. Suomen osalta tuen piiriin tulisivat näin kuulumaan matalan tulotason ja väestökadon kohteena olevat syrjäiset alueet, joilla aluetuen keinoin voitaisiin osaltaan edistää uusien työpaikkojen syntymistä ja toimialarakenteen monipuolistumista. NUTS II -tason valinta olisi myös yhdenmukainen valmisteilla olevan vuosia 2007—2013 koskevan EAKR-ohjelman asetusluonnoksen kanssa. Valiokunta yhtyy EU-ministerivaliokunnan linjaukseen, jonka mukaisesti tulevalle rakennerahastokaudella Itä- ja Pohjois-Suomen suuralueet (NUTS II -taso) tulevat sisällymään kokonaisuudessaan EU:n rakennerahasto-ohjelmien piiriin.

Kuten aiemmassakin lausunnossaan valiokunta haluaa edelleen painottaa aluetukien rajat ylittäviä kilpailupoliittisia vaikutuksia. Tähän liittyen valiokunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti suuryritysten tukiin, jotka voivat vaihdella yhteisön sisällä merkittävästi ja osaltaan vaikuttaa yritysten investointisuunnitelmiin ja tätä kautta sijoittautumispäätöksiin eri jäsenmaiden välillä. Sekä komission asiakirjassa että valtioneuvoston kannassa kiinnitetään tähän epäkohtaan huomiota mm. suurinvestointien tukia leikkaavien valtiontuen monialaisten puitteiden osalta. Komissio on uudessa asiakirjassaan myös jonkin verran alentanut suuryritysten tuen intensiteettiä. Tuen vaihteluväli on kuitenkin edelleen siinä määrin suuri, että mahdollisuus vääristymien syntymiseen EU:n eri alueiden välillä on olemassa. Osaltaan tilannetta helpottaisi, mikäli aluetuki vielä nykyistä selkeämmin kohdistettaisiin pk-yrityksiin.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa edellä esitettyin näkemyksin valtioneuvoston kannaan.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
 vpj. Jari Leppä /kesk
 jäs. Arto Bryggare /sd
 Reijo Kallio /sd
 Martti Korhonen /vas
 Seppo Lahtela /kesk

Jere Lahti /kok
 Antti Rantakangas /kesk
 Martin Saarikangas /kok
 Sari Sarkomaa /kok
 Juhani Sjöblom /kok
 Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.